

Aftale om ret til seniorpension for nedslidte

Pensionsreglerne spiller en afgørende rolle for danskernes fremtid og tryghed. Med Velfærdsaftalen fra 2006 blev der udvist rettidig omhu. Principperne bag levetidsindekseringen af folkepensionsalderen blev senest bekræftet i 2015. Vi er i Danmark kommet langt med at sikre et bæredygtigt pensionssystem og fremtidssikre dansk økonomi.

Hvis man er nedslidt og ikke kan arbejde, skal man have bedre muligheder for at arbejde mindre eller helt at forlade arbejdsmarkedet. Forligspartierne er enige om, at indførelsen af seniorpension giver personer, der er nedslidte efter mange års beskæftigelse, mulighed for en værdig tilbagetrækning. Arbejdsevnen vurderes ift. seneste job uanset branche.

Regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti), Dansk Folkeparti og Radikale Venstre er enige om at gennemføre denne aftale om værdig tilbagetrækning efter førstkommande valg til Folketinget. Med aftalen prioriterer forligspartierne at bruge godt 6 mia. kr. frem mod 2025.

Det er nødvendigt for at sikre, at danskerne nu og i fremtiden har bedre muligheder for at kunne trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet før folkepensionsalderen, hvis de er nedslidte.

Det skal være trygt, sikkert og sundt at gå på arbejde i Danmark. Der er den 25. april 2019 indgået en politisk aftale om at styrke og omlægge den danske arbejdsmiljøindsats og samtidig styrke indsatsen for ordnede forhold på arbejdsmarkedet. Med aftalen tilføres Arbejdstilsynet godt 460 millioner kroner frem mod 2022, således at der samlet set i perioden 2020-2022 afsættes godt 1,5 mia. kr. til Arbejdstilsynet.

Ret til ny seniorpension

Forligspartierne konstaterer, at den nuværende seniorførtidspensionsordning indført i forbindelse med *Aftale om en tilbagetrækningsreform fra 2011* ikke har haft det forudsatte omfang.

Forligspartierne er derfor enige om at indføre seniorpension som en ny og lempeligere, helbredsbetingsbetet tilbagetrækningsordning for seniorer med langvarig beskæftigelse. For at sikre, at ordningen kommer de nedslidte til gavn, foretages en individuel konkret vurdering primært på grundlag af helbredsmæssige oplysninger. Seniorpension erstatter den nuværende seniorførtidspension. Personer, der allerede er tilkendt seniorførtidspension, vil fortsætte uændret med at modtage ydelsen på førtidspensionsniveau indtil folkepensionsalderen.

Man har ret til seniorpension, hvis man lever op til følgende krav:

- *Har 6 år eller mindre til folkepension.* Tidspunktet for ret til seniorpension følger den til enhver tid gældende folkepensionsalder.

- *Har haft en langvarig tilknytning til arbejdsmarkedet.* Ved langvarig arbejdsmarkedstilknytning forstås 20-25 års sammenlagt beskæftigelse, hvor en ugentlig arbejdstid på mindst 27 timer opgøres som fuldtidsbeskæftigelse. Deltidsbeskæftigelse kan omregnes forholdsmæssigt til fuldtidsbeskæftigelse.
- *Har en arbejdsevne på 15 timer eller mindre.* Arbejdsevnen vurderes i forhold til seneste job uanset branche. Der skal alene foretages en vurdering af borgers nuværende arbejdsevne. Det betyder, at der ikke skal iværksættes beskæftigelsesrettede indsatser. Det betyder, at en person, der er nedslidt som murer, ikke kan henvises til i stedet at arbejde fx i butik.

Forligspartierne er enige om, at der bør være en ensartet administration på tværs af landet. Retten til seniorpension skal ikke afhænge af geografi og bopæl.

Personer, der er nedslidte, har ret til at ansøge om seniorpension. Ansøgningen kan indgives 6 måneder før den pågældende opfylder aldersbetingelsen for ret til seniorpension.

Den konkrete administration af seniorpension skal fastlægges i forbindelse med udmøntning af aftalen. Forinden skal der udarbejdes en analyse af relevante myndigheders kompetencer og kapacitet til at varetage administrationen af ordningen samt de økonomiske og administrative konsekvenser. Desuden skal analysen belyse, hvordan det sikres, at arbejdsevnevurderingen foretages uafhængigt af økonomiske hensyn. Analysen skal belyse, hvilken myndighed der bedst vil kunne varetage opgaven med at vurdere arbejdsevnen.

Personer, der tilkendes seniorpension, får udbetalt en sats svarende til førtidspension frem til folkepensionsalderen. Ydelsen på førtidspensionsniveau sikrer et fornuftigt forsørgelsesgrundlag.

Seniorpension giver en ret til en ny gruppe mennesker, som får mulighed for at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet før folkepensionsalderen. På tidspunktet for aftaleindgåelsen skønnes det, at der vil være i alt ca. 17.150 personer i ordningen, når den er fuldt indfaset i 2025. Ved indførelsen af seniorførtidspension i forbindelse med *Aftale om tilbagetrækningsreformen fra 2011* var det forudsat, at der fuldt indfaset ville være ca. 8.700 personer i ordningen, som følge af ændringer i efterlønnen, pensionsalderen og indførelsen af seniorførtidspensionen.

Den samlede aktivitet i ordningen kommer til at bestå af hhv. personer, der med de nugældende regler forventeligt ville være blevet tilkendt førtidspension efter reglerne om seniorførtidspension, personer i målgruppen for seniorpension, der forventeligt ville være blevet tilkendt ordinær førtidspension, samt ca. 11.300 personer, der trækker sig ud af arbejdsmarkedet via seniorpensionsordningen, som i dag ikke ville have den mulighed inden for de nuværende regler.

Det skønnes endvidere, at de lempede regler om fastholdelsesfleksjob vil betyde, at der fuldt indfaset vil være ca. 650 personer mere i fleksjobordningen.

Det betyder samlet set, at ca. 17.800 personer nu får en værdig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet via en ny seniorpension eller en forbedret fleksjobordning. Der afsættes 650 mio. kr. årligt til seniorpensionsordningen, når den er fuldt indfaset.

Forligspartierne noterer sig, at antallet af personer over 60 år i fleksjob er steget med ca. 6.500 personer siden reformen af førtidspension og fleksjob, som trådte i kraft i 2013. Det betyder, at der var ca. 14.000 personer over 60 år på ordningen i 2018.

Forligspartierne er enige om at følge seniorpensionsordningen tæt med henblik på at følge op på, om ordningen udvikler sig i overensstemmelse med aftalens intentioner. Forligspartierne vil årligt følge op på ordningen. Hvis aftalen medfører et væsentligt større forbrug end det, der er forudsat i aftalen, forpligter forligspartierne sig til at finde yderligere finansiering. Forligspartierne vil i 2023 vurdere brugen af ordningen, når den har været i kraft i tre år, og derefter vil forligspartierne tage stilling til, om en evaluering giver anledning til nye politiske initiativer.

Seniorpensionsordningen træder i kraft den 1. januar 2020.

Fastholdelsesfleksjob for seniorer

Forligspartierne er enige om, at personer med under 6 år til folkepensionsalderen, som har en væsentligt og varigt nedsat arbejdsevne, skal have mulighed for at komme i fleksjob på deres hidtidige arbejdsplads hurtigst muligt.

For nedslidte seniorer er der kort tid til folkepension. Forligspartierne er derfor enige om at afskaffe dokumentationskravet for seniorer i forhold til fastholdelsesfleksjob. Det indebærer, at der for seniorer ikke længere vil være krav om 12 måneders forudgående ansættelse efter overenskomsternes sociale kapitler eller på særlige vilkår på borgerens hidtidige arbejdsplads.

Derved får personer med under 6 år til folkepensionsalderen mulighed for en gradvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet og kan blive ansat i et fastholdelsesfleksjob på arbejdspladsen med det samme, såfremt de i øvrigt lever op til betingelserne for fleksjob.

Forligspartierne vil søge opbakning til regelændringen i forligskredsen bag reformen af førtidspension og fleksjob forud for, at de nye regler om fastholdelsesfleksjob for seniorer kan træde i kraft den 1. januar 2020.

Forligspartierne er enige om, at der efter afslutningen på overenskomstforhandlingerne i 2020 skal ske en kortlægning af sammenhængen mellem overenskomsternes resultater for seniorer og de relevante politisk besluttede ordninger.

Kommission om tilbagetrækning og nedslidning

Forligspartierne konstaterer, at levetidsindeksering af folkepensionsalderen, som er en del af Velfærdsaftalen fra 2006, som senest blev bekræftet i 2015, er vigtig for den langsigtede holdbarhed af de offentlige finanser, idet det bidrager til et øget arbejdsudbud og reducerer de offentlige udgifter til pension.

Det er et grundlæggende princip i det danske pensionssystem, at alle i samme årgang har samme efterløns- og folkepensionsalder uanset uddannelse, arbejdsmarkedstilknytning mv.

Således udløses retten til folkepension ved en given alder, hvis man opfylder betingelserne for folkepension. Hvis der skal ændres på det grundlæggende princip,

kræver det nøje overvejelser om konsekvenserne for den enkelte dansker, for arbejdsmarkedet og for vores økonomi.

Forligspartierne er derfor enige om at nedsætte en kommission, som skal undersøge fordele og ulemper ved anciennitetsbaserede modeller for tidligere tilbagetrækning (differentieret pensionsalder).

Kommissionen skal undersøge sammenhængen mellem udvikling i levetid og raske leveår, herunder hvordan stigende levetid påvirker seniorers mulighed for at blive længere på arbejdsmarkedet på tværs af befolkningsgrupper (fx uddannelsesgrupper).

Kommissionen skal også afdække virkningerne af en lempeligere levetidsindeksering, således at folkepensionsalderen stiger i et langsommere tempo end med det gældende princip for levetidsindeksering.

Forligspartierne er enige om, at ovenstående skal undersøges med virkning fra 2040, hvor folkepensionsalderen forventes at stige til 70 år efter de gældende indekseringsmekanismer. Kommissionen kan anbefale eventuelle lempelser efter 2040, såfremt finanspolitikken er holdbar.

Kommissionen skal afslutte sit arbejde senest i 2021. Kommissionens sammensætning aftales med forligspartierne. Kommissionen sammensættes med en formand og uafhængige sagkyndige. Kommissionen betjenes af et selvstændigt sekretariat bestående af medarbejdere fra de relevante ministerier, og sekretariatslederen udpeges af kommissionen. Kommissionens arbejde og anbefalinger skal bygge på Finansministeriets regneprincipper.

Tænk tank for et længere og godt seniorarbejdsliv

Oprettelsen af Tænk tank for et længere og godt seniorarbejdsliv blev aftalt som led i *Aftale om flere år på arbejdsmarkedet* i juni 2017. Tænk tanken har været nedsat siden maj 2018.

Tænk tanken har til formål at se på, hvordan seniorer i højere grad end i dag kan fastholdes på arbejdsmarkedet, samt hvordan beskæftigelsesindsatsen til ledige seniorer kan styrkes.

Formålet med tænk tanken er således at forøge kvaliteten i seniorarbejdslivet og understøtte en fortsat stigning i beskæftigelsen for seniorer.

Forligspartierne er enige om at drøfte Seniortænk tankens anbefalinger i efteråret 2019.

Arbejdsgruppe om sporskifte og uddannelse i hele arbejdslivet

Forligspartierne er enige om at nedsætte en hurtigt arbejdende arbejdsgruppe, der skal se på erfaringerne med og forbruget i sporskifteordningen. Der skal laves en kortlægning af mulighederne for styrket sporskifte målrettet både ledige og beskæftigede.

Arbejdsgruppens arbejde skal også inddrage Ekspertgruppen for voksen-, efter- og videreuddannelses afrapportering, herunder ekspertgruppens overvejelser om en personlig uddannelseskonto.

Arbejdsgruppen afrapporterer til forligspartierne i efteråret 2019.

Styrke den økonomiske tilskyndelse til beskæftigelse for seniorer

Forligspartierne er enige om, at seniorer, der fortsat kan og vil arbejde, skal have en forbedret økonomisk tilskyndelse til at arbejde i deres seniorliv. Med *Aftale om ret til seniorpension for nedslidte* videreføres og udbygges initiativerne fra *Aftale om finansloven for 2019*.

Med *Aftale om finansloven for 2019* mellem regeringen og Dansk Folkeparti er den økonomiske tilskyndelse til, at flere seniorer vælger at arbejde efter folkepensionsalderen allerede blevet øget. Der blev blandt andet indført en seniorpræmie, bundfradraget for folkepensionisters arbejdsindkomst blev forhøjet og aftrapning som følge af ægtefællers eller samlevers indkomst blev lempet. Den lempede modregning for arbejdsindkomst fra *Aftale om finanslov for 2019* betyder, at godt 75.000 pensionister har fået udbetalt mere i social pension. Med initiativerne om lempet modregning for arbejdsindkomst i *Aftale om ret til seniorpension for nedslidte* skønnes det, at 55.000 af disse pensionister vil få en yderligere gevinst. Med denne aftale sikres der også en gevinst for ca. 18.500 yderligere pensionister, som ikke fik gevinst af den lempede modregning for arbejdsindkomst med *Aftale om finansloven for 2019*. Samlet set vil *Aftale om finanslov 2019* og *Aftale om ret til seniorpension for nedslidte* betyde, at ca. 93.500 pensionister får udbetalt mere i social pension.

Hertil kommer, at ca. 11.500 personer pr. årgang forventes at modtage den skattefri seniorpræmie, som blev indført med *Aftale om finansloven for 2019*. Forhøjelsen af seniorpræmien til 42.000 kr. med *Aftale om ret til seniorpension for nedslidte* indebærer en yderligere gevinst på 12.000 kr., og yderligere ca. 500 personer pr. årgang ventes med aftalen at opnå præmien som følge af ændret adfærd.

Samlet set vil *Aftale om finanslov 2019* og *Aftale om ret til seniorpension for nedslidte* betyde, at ca. 12.000 personer pr. årgang forventes at modtage den skattefrie præmie det første år efter folkepensionsalderen. Hertil kommer at ca. 8.000 personer pr. årgang forventes at modtage den skattefrie seniorpræmie på 25.000 kr. for det andet år efter folkepensionsalderen som følge af *Aftale om ret til seniorpension for nedslidte*.

Lempet aftrapning for pensionisters arbejdsindkomst

Folkepensionister har efter gældende regler et bundfradrag på 100.008 kr. pr. år i arbejdsindtægten efter AM-bidrag, før indtægtsgrundlaget for beregning af pensionstillæg og personlig tillægsprocent opgøres. For at øge gevinsten ved beskæftigelse for pensionister, som har begrænsede arbejdsindkomster, er partierne enige om at forhøje det nuværende fradrag til 122.004 kr. med virkning fra 1. januar 2019. Med *Aftale om finansloven for 2019* blev bundfradraget hævet fra 60.000 kr.

Seniorpræmien forøges

Med *Aftale om finansloven for 2019* blev der indført en ny skattefri seniorpræmie på 30.000 kr. for alle personer, som er beskæftiget i et omfang, der svarer til i gennemsnit mindst 30 timer ugentligt i det første år efter folkepensionsalderen (svarende til i alt 1.560 betalte arbejdstimer inkl. ferie). Præmien kan optjenes fra folkepensionsalderen og 12 måneder frem. Forligspartierne er enige om at øge den skattefri seniorpræmie fra 30.000 kr. til 42.000 kr.

Forligspartierne er enige om, at der samtidig indføres en ny skattefri seniorpræmie for beskæftigelse det andet år efter folkepensionsalderen på 25.000 kr. (13-24 måneder efter folkepensionsalderen), som giver øget tilskyndelse for seniorer til at arbejde efter folkepensionsalderen.

Lempet aftrapning som følge af ægtefælles indkomst

For at lempe aftrapningen for folkepensionister og førtidspensionister på gammel ordning (tilkendt før 2003), der er gift/samlevende med en ikke-pensionist, er forligspartierne enige om med virkning fra 1. januar 2019 at øge det eksisterende fradrag i indtægtsgrundlaget for den sociale pension som følge af en ikke-pensioneret ægtefælle/samlevers indkomst. For folkepensionister og førtidspensionister på gammel ordning ændres modregningen fra, at der ses bort fra halvdelen af indtægten fra ikke-pensioneret ægtefælle op til et loft på 307.700 kr., til at der ses bort fra 54 pct. af indtægten uden loft.

Med *Aftale om finansloven for 2019* blev det eksisterende fradrag i indtægtsgrundlaget for den sociale pension øget som følge af en ikke-pensioneret ægtefælle/samlevers indkomst. For folkepensionister og førtidspensionister på gammel ordning blev fradraget øget med 40.000 kr. i 2019-niveau. Fradraget blev ændret fra at udgøre halvdelen af indkomsten op til 227.300 kr. (2019-niveau), dvs. maksimalt 113.650 kr. ($\frac{1}{2} \times 227.300$ kr.), til 307.300 kr. (svarende til 307.700 kr. i 2019-niveau inkl. merreguleringen på 0,2 pct. point) ved at øge grænsen på 227.300 kr. med 80.000 kr.

For at lempe aftrapningen for førtidspensionister på ny ordning (tilkendelser efter 2003) øges fradraget for ægtefælles/samlevers indkomst med 13.000 kr. (fra 236.728 kr. til 249.728 kr.) med virkning fra 1. januar 2019. Med *Aftale om finansloven for 2019* blev det eksisterende fradrag for ægtefælles/samlevers indkomst på 196.728 kr. øget med 40.000 kr. til 236.728 kr. i 2019-niveau.

Forebyggelse mod nedslidning

Forligspartierne er enige om, at det er vigtigt at forebygge nedslidning. Derfor prioriterer forligspartierne midler til forebyggelse mod nedslidning på arbejdsmarkedet. Der afsættes derfor en ramme på 100 mio. kr. årligt fra 2020 til at forebygge arbejdsbetingede skader og nedslidning. Rammen afsættes til virksomhedernes forebyggelsesindsatser mod nedslidning, som udmøntes via fradrag for virksomheders særlige forebyggelsesindsatser. Fradraget kommer oven i virksomhedernes almindelige fradrag for udgifter til personale.

Den konkrete indretning af en sådan ordning drøftes blandt forligspartierne på baggrund af et oplæg fra regeringen. Udmøntning af puljen forelægges forligspartierne. Forligspartierne gør status på erfaringerne i 2023.

Aftalens virkninger

Aftalen vil have en mindre negativ virkning for arbejdsudbuddet. Øget fradrag for arbejdsindkomst, forhøjelsen af seniorpræmien, samt lempelsen af ægtefællemodregningen bygger videre på *Aftale om finanslov 2019*. Samlet set vil de to aftaler øge arbejdsudbuddet.

Aftalen indebærer samlet set merudgifter for 1.220 mio. kr. årligt i 2025.

Med aftalen disponeres et provenu fra ændrede regler vedr. hybrid kernekapital på 340 mio. kr. årligt fra 2020 og frem. Desuden indbudgetteres en negativ budgetregulering på op til 250 mio. kr. årligt fra 2020 og frem målrettet statens brug af konsulenter, der er steget fra ca. 3,1 mia. kr. i 2015 til ca. 4,6 mia. kr. i 2018. Budgetreguleringen udmøntes efter aftale med partierne i forbindelse med FFL20 og tilvejebringer dermed et finansieringsbidrag til aftalen.

Den resterende finansiering i aftalen håndteres ved at disponere op til 590 mio. kr. årligt fra de generelle reserver, der er afsat på finansloven for 2019.

Aftalen har karakter af et politisk forlig. Udmøntning af aftalen skal drøftes i forligskredsen.

Forligspartierne konstaterer, at det vil kræve enighed i forligskredsen om levetidsindeksering at indføre en differentieret pensionsalder, der som en rettighed medfører lavere folkepensionsalder for en gruppe borgere.

Denne vurdering tager afsæt i, at det fremgår af den seneste aftale fra september 2015 om levetidsindeksering af folkepensionsalderen, at: ”Principperne for levetidsindeksering af folkepensionsalderen er en del af Velfærdsforliget fra 2006. Indekseringen indebærer, at den stigende levetid i befolkningen afspejler sig i flere år på arbejdsmarkedet.”

Ved seneste aftale om levetidsindekseringen af folkepensionsalderen i 2015 blev Regeringen (V), S, DF, K, og RV enige om principperne for levetidsindeksering, som fremgår af lov om social pension. Med regeringsudvidelsen i november 2016 er LA blevet en del af forligskredsen.

Aftalen om levetidsindeksering indebærer, at partierne hvert femte år skal stemme for de lovforslag, der udmønter principper om levetidsindeksering fra Velfærdsaftalen fra 2006.

I dag har vi en universel folkepensionsalder, som er ens for alle. Det er således en konsekvens af levetidsindekseringen, at folkepensionsalderen forhøjes ens og for alle, hvilket ikke åbner mulighed for, at nogle grupper har en lavere folkepensionsalder.

Aftalen ændrer ikke på forlig om levetidsindeksering (2015), men resultaterne af Kommission om tilbagetrækning og nedslidning skal efterfølgende drøftes i forligskredsen for levetidsindeksering (2015).